

de gezanten bij de niet-katholieke regeringen van Engeland en Duitsland. Op 8 oktober 1908 kon hij een tweetal 'geheime' rapportages aan zijn collega's in de Ministerraad voorleggen. Onderzocht was hoe in deze – eveneens niet katholieke – landen met het fenomeen van een kardinaal werd omgegaan. Duidelijk was dat er vanuit het Vaticaan geen officiële mededelingen aan de regeringen werden gedaan betreffende kardinaalsbenoeringen, dat de regeringen dergelijke benoeringen ook niet hoefden goed te keuren (*placet*) en dat ingezetenen ook geen toestemming aan de regering hoefden te vragen om een kardinaalsbenoeming te accepteren.

In Duitsland beschouwde de regering een kardinaal 'als de draager eener zuiver Romeinsche waardigheid, in tegenstelling met den Bisschop en Aartsbisschop, die door den keizer bij het aanvaarden van hun ambt in de daaraan verbonden temporalia bevestigd worden'. In het 'Hof-Rang-Reglement' van 1871 was bovendien vastgelegd dat 'Kardinalen (...) hier te lande niet alleen niet beschouwd [worden] als Prinsen van den bloede, doch zij vinden tusschen zich zelve en Prinsen van Vorstelijken Huize nog 8 verschillende categorieën van Grootwaardigheidsbekleeders.' Ten slotte werd opgemerkt dat Duitse of buitenlandse kardinalen dezelfde behandeling genoten.³⁷

De vraag hoe een Nederlandse kardinaal aan het Nederlandse hof behandeld moest worden, bleek op basis van deze inlichtingen nog onvoldoende duidelijk. Nelissen schreef aan Van de Wetering dat het belangrijk was navraag te doen over het precieze vereiste hofceremonieel. Hij betwijfelde namelijk of het Nederlandse hof wel bereid zou zijn de kerkelijke waardigheid van de kardinaal volgens de Romeinse regels in acht te nemen.³⁸

Van de Wetering antwoordde Nelissen op 11 oktober 1908 dat deze de 'kwestie van hof etiquette misschien wel wat te hoog' opnam. 'Het zou mij toch volstrekt niet verwonderen dat de H. Stoel op dit punt in het geheel geen eischen stelt en dat eene eventuele verklaring van H.M. onzer geeerbiedigde Koningin: ofwel dat H.M. tegen de benoeming van een Kardinaal geen bezwaar heeft, of beter nog van die verheffing aan H.M. van Hare katholieke onderdanen aangenaam zal zijn – den H. Vader genoeg zal wezen om, met het volste vertrouwen op de welwillende gezindheid van H.M. aan Haar de zorg over te laten dat bij voorkomende gelegenheden de Kardinaal met de onderscheiding worde behandeld, die aan zijne waardigheid toekomt. Immers van het hofceremonieel zal wel geen sprake zijn. Het betreft dus alleen bij voorkomende gelegenheden (en die zullen wel zelden voorkomen) aan een Kardinaal een plaats of rang toe te kennen, die overeenkomstig zijne waardigheid is, zoodat het practisch wel niet veel moeilijkheden zal geven. Daarbij mag zeker met recht verondersteld worden

³⁶ R. de Marees van Swinderen (1860-1955), partijloos, Minister van Buitenlandse Zaken van 1908-1913.

³⁷ NA, *Archief van de Ministerraad*, 2.02.05.02, inv. nr. 145: Van der Goes aan R. de Marees van Swinderen, Berlijn 6.10.1908.

³⁸ Ibidem: Afschrift van een brief van Nelissen aan mgr. van de Wetering d.d. 7.10.1908.